

TSITAATSÕNAD NOORTEKEELES

Kert Ojasaar

Väike-Maarja Gümnaasiumi 11. klass

Ettekanne konverentsil "Emakeelne Eesti, emakeelne Euroopa II"

Väike-Maarja, 24.–25. aprill 2013

Minu ettekande aluseks on uurimistöö „Tsitaatsõnad noortekeeles“. Uurimistöö ajendiks oli 2010. aastal ilmunud Margus Karu noorteromaan „Nullpunkt“. See on raamat kaasaegsetest noortest. Peategelase Johannes Tamme elu kujutatakse pooleteise aasta jooksul, mil ta on Tallinna eliitkooli õpilane. Vormiliselt on teos peategelase minajutustus, kuid on ka palju dialoogi. Nii Johannese sisemonoloogid kui dialoogid peegeldavad eeldatavalt noorte kõnekeelt.

Teost lugedes märkasin, et gümnaasiumiealiste noorte tegelaskõnet iseloomustab lisaks ohtrale vulgarismide kasutamisele ka tsitaatsõnade ja -väljendite rohkus. Enamasti on tegemist ingliskeelsete väljenditega ja teoses on nad korrektselt inglise keele päraselt kirjutatud ja muust tekstist kursiivkirjaga eristatud. Autor on sellega rõhutanud, et tegemist pole mugandustega, vaid tõesti võõrkeelelähedaselt hääldatavate tsitaatsõnadega.

Mind hakkas huvitama, kas ja kuivõrd kattub tsitaatsõnade kasutamine teoses „Nullpunkt“ kujutatud Tallinna eliitkooli noorte kõnekeeles ja väiksemate kohtade gümnaasiumiealiste slängis. Kuna ise õpin eesti ühiskonna tavaarusaamast lähtuvalt n-ö väikese koha koolis e maagümnaasiumis, siis otsustasin uurida, kuidas kaasõpilased raamatus olnud tsitaatsõnadesse suhtuvad. Et võrdlusmaterjali oleks rohkem, palusin uurimistööks koostööd ka Jõgeva Gümnaasiumist, mille õpilased esindavad väikelinna kooli.

Töö esimeses etapis kirjutasin Margus Karu romaanist „Nullpunkt“ välja kõik tegelaskõnes kasutatud tsitaatsõnad. Leidsin kokku 48 erinevat väljendit.

Alljärgnevalt toon näiteid Margus Karu „Nullpunktis“ tegelaskõnele iseloomulikust ingliskeelsete tsitaatväljenditega pikitud noortekeelest.

Crush – armastatav, kiindumusobjekt. „Seal ta nüüd istub, mu elu esimene *crush*.“

Cool – lahe. „Kuni kuuenda klassini olin paljulapselise pere viks ja viisakas, puhta viieline kiituskirjaga õpilane, kes nägi tänu rootsi sugulastelt saadud abipakkidele ka piisavalt *cool* välja, et olla klassi kõige popim poiss.“

Btw – muideks. „Võitjaks tuli nii mulle kui ka talle endale suureks üllatuseks minu parim sõber Marek, kes *btw* on hetkel Eestis kõrgelt tunnustatud noor kümnevõistleja.“

Random – juhuslik. „Mulle põhimõtteliselt ka, aga kas see lumelaua asi ei olnud natuke liiga *random* küsimus?“

Zombie – zombi, elav surnu. „Ma ei tea, kas ta teeb seda väsimusest või vastikusest õpilasi näha, aga keegi peaks siia tervise- või loomakaitse kutsuma ja selle pool-*zombie* lapsi hirmutamast ära koristama.“

Sorry – vabandust. „*Sorry*, meil maal võis kõike mäluda, mis mokaadeni ulatus.“

Shortcut – otsetee. „Olen nüüd veendunud, et vanalinnas viivad kõik *shortcut*’i leidmise üritused alati Oleviste kiriku juurde ja edaspidi ma enam lõigata ei proovi, sest ajakulu on nii märksa suurem, kui ilusasti mööda Virut Postimajani minna.“

Smalltalk – lobisema, igapäevane pealiskaudne jutt. „Õõnes on olla ja... ei taha praegu *smalltalk*’ida.“

Place – koht/pind. „Lähme Jansa poole, tal on *place* vaba.“

Sleepover – pidžaamapidu. „Mis seda noorsoovahetust puudutab, siis helistasin Kairile pärast tunde, vabandasin Kerli pärast – nagu see oleks minu asi vabandada – ja leppisime järgmiseks reedeks tema pool *sleepover*’i kokku.“

Dresscode – ettenähtud riietusstiil. „Ma ei teadnud *dresscode*’i.“

No – ei. *Slogan* – loosung/lööklause. „*No* nisujahule, *no* kartulile ja *no* suhkrutele on põhi-*slogan* ...“

Here we come! – Siit me tuleme! „Buss paneb hääled sisse ja Tõrva, *here we come!*“

Lounge – puhketuba/salong. „Suures puudega köetava pliidiga köögist läheb trepp pööningule, millest Kairi kujundas eelmine kord, kui siin käis, vahva madratsite, padjakeste ja vesipiibuga *lounge*’i.“

Outfit – riietus/kostüüm. „Kõnnin kõigi õpetajate eest reipal sammul, soliidset naeratades ja samal ajal oma uut, Saša ostetud *outfit*’i demonstreerides, mööda, peatun Irka juures, teen talle põsemusi ning pistan talle kimbu pisikeste roosade õitega nelke kätte.“

Update – uuendus. „Eelmine õppeaasta riided on mulle pärast trenni ja dieedirohket suve – millest väikese erandi moodustas lausjooma Tõrvas – päris suureks jäänud, ja kui Saša seda muret kuulis, avas ta rõõmuga oma pangakontovärvad ja tegime Stockmanni noorteosakonnas põhjaliku garderoobi-*update*’i.

Sugar daddy – mees, kes maksab arved. „, „Poest, kust mujalt,“ vastan, ja kuna ma ei taha reeta, et mul on Saša näol tekkinud miljonärist *sugar daddy*, kes mulle seda kraami muretseb, siis muudan ruttu teemat.“

Play – mängima (muusikat). „Mees kuivatab end kiiresti, ajab riided selga, pistab MP3-mängija kõrvaklapid kõrva, vajutab *play*’d ning hakkab minust möödudes ühte tuntud viisikest ümisema.“

Desperate – meeleheitlik. „Huvitav, kas varem jõudmine jätab must väga *desperate* mulje?“

Spotlight – rambivalgus. „Muusika polnud ilmselt neile mõeldud, sest tantsupõranda ääres olevale lavale luuakse *spotlight* peale ja sinna asuvad poolalasti muskulis bongomängijad.“

Stand-up comedy – koomikute etendus

„Mõtlen neid nüüd juba kodus ette välja, sest tean, et nali on see, mida minult oodatakse, ja mõni sketš on juba täiesti korraliku *stand-up comedy* mõõtu, nii et võiksin hakata sellega mööda Eesti väikelinnu tuuritama.“

Ever – üldse/kunagi. „See on kõige tasuvam kahju *ever* ja nüüd tean täpselt, palju järgmine kord küsida, kui keegi mulle moraalselt kahju teeb.“

Roadtrip – seiklus/reis (autoga). „Saša sebis talle „tutvuste“ kaudu hotellirestorani töö ja paari nädala pärast lähme meiega Saša, Kairi ja Biankaga *roadtrip*’ile, mille lõppeesmärk on Saša valduste ülevaatamine.“

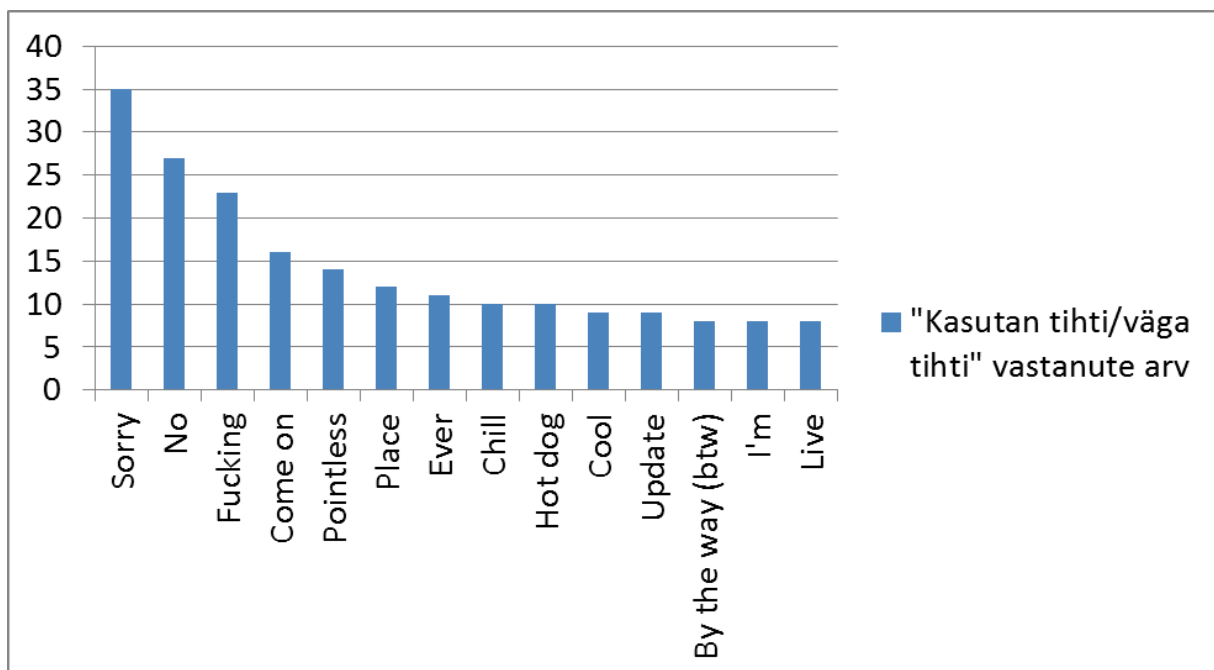
Pointless – mõttetu. „Peaksin kuidagi viisakalt keelduma, sest vana vimma üleskiskumine oleks *pointless*, kuigi pigem oleksin kodus ja sööksin žiletiteri, kui veedaksin selle eidega nädalavahetust.“

Teosest kogutud sõnavara põhjal koostatud küsitluse viisin läbi Väike-Maarja ja Jõgeva gümnaasiumi 10. – 12. klassis. Küsitluslehe täitsid vastavalt 38 ja 54 (kokku 92) õpilast ja analüüs näitas, et enamik teose tegelaste sõnavaras olnud tsitaatsõnu on rohkemal või

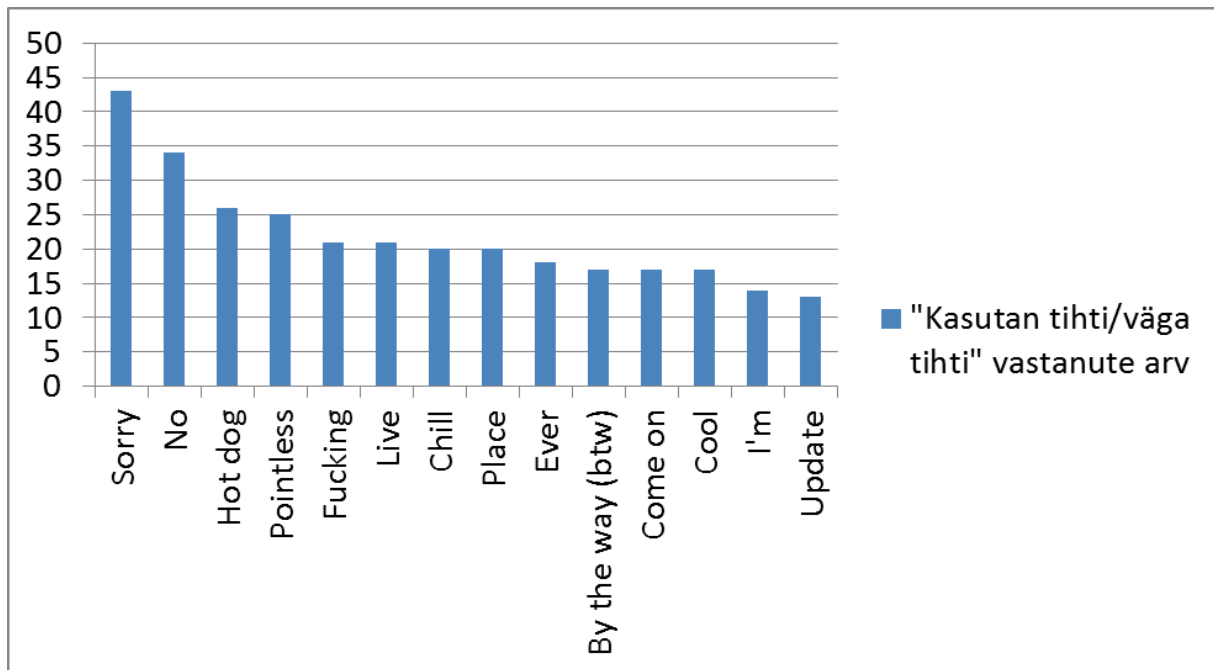
vähemal määral ka Väike-Maarja ja Jõgeva Gümnaasiumi õpilaste sõnavaras, aga on ka sõnu, mida küsitletud õpilaste slängis ei ole või mis satuvad nende kõnekeelde väga harva.

Kõige sagedamini kasutavad õpilased Margus Karu „Nullpunkti“ põhjal tehtud valikust järgmisi sõnu: *sorry, no, fucking, pointless, hot dog, come on, place, chill, ever, live, cool, btw (by the way), I.m, update.*

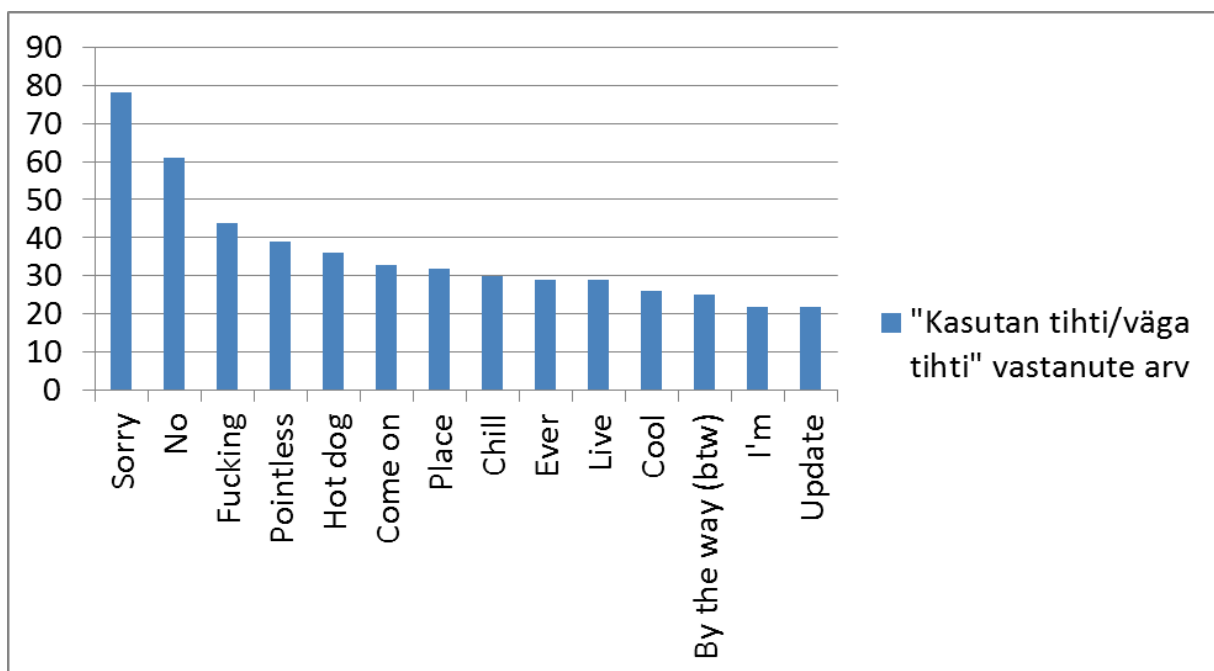
Jõgeva ja Väike-Maarja õpilaste vastuseid võrreldes märkas in üllatusega, et antud sõnavaliku puhul on sagedamini kasutatavad sõnad samad, väikesi erinevusi on vaid kasutustiheduse järjekorras. Näiteks väljendit *come on* kasutavad Väike-Maarja õpilased sagedamini, aga *hot dog* on Jõgeval rohkem kasutusel. (Võib-olla on põhjus lihtsalt selles, et Jõgeval on kiirtoidukoht, kust saab *hot dog*'i osta, aga Väike-Maarjas mitte.)

Joonis 1. Kõige sagedamini esinevad tsitaatsõnad VMG õpilaste kõnekeeles.

Joonis 2. Kõige sagedamini esinevad tsitaatsõnad JG õpilaste kõnekeeles.

Joonis 3. Kõige sagedamini esinevad tsitaatsõnad VMG ja JG õpilaste kõnekeeles.

Palusin ka Väike-Maarja Gümnaasiumi õpilastel kirjutada tavapäraseid tsitaatsõnadega lauseid, mis nende kõnekeeles on. Pakuti näiteks järgmisi lauseid:

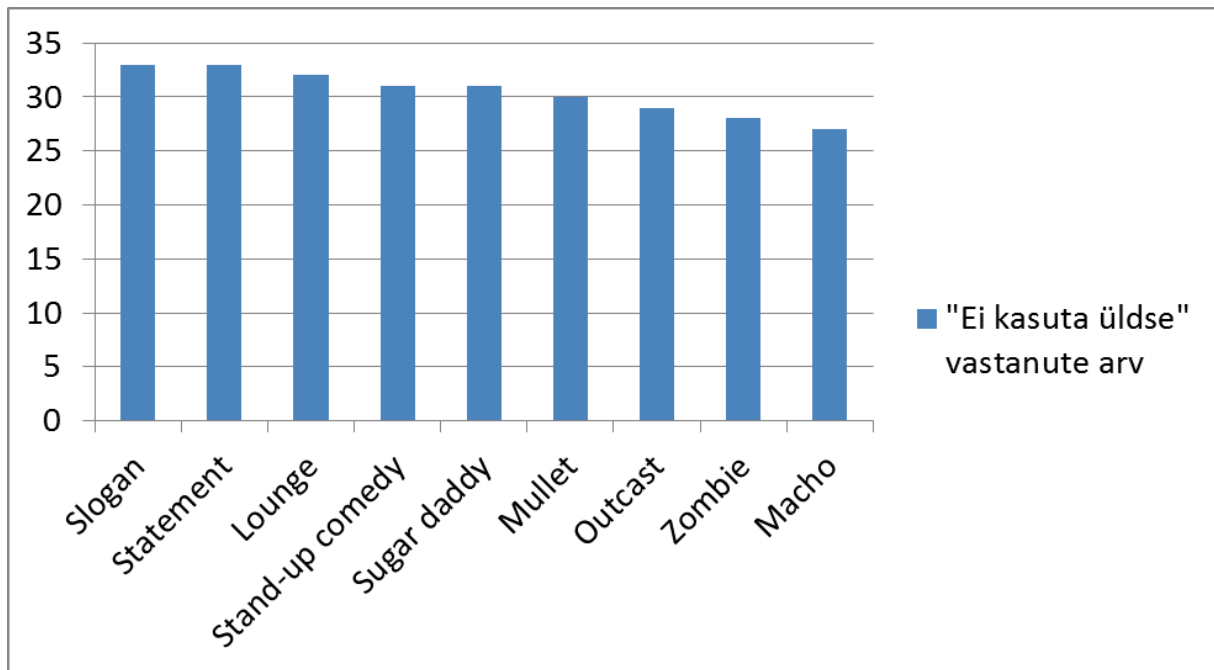
- *By the way*, mul oli õigus!"
- „Mul ükskõik, mis teised ütlevad – traksid on *cool*.“
- „*Sorry*, et hiljaks jäin.“
- „Ei noh sorry, et hingan!“
- „See jutt on suht *pointless*.“
- „Lähme *hot dog*’i sööma.“
- „*Come on*, ära pirtsuta nii palju.“
- „Ilus *update* tuli mu lutsule.“
- „Arvuti teeb jälle mingit *update*’i.“
- „Mu mata kursus ei tule *ever* viis.“
- „Ma ei teeks seda enam *never ever*.“
- „Nende *live*-kontsert oli palju parem.“
- „Mul on *place* olemas.“

Kõik teoses olnud tsitaatväljendid aga siiski ei ole Väike-Maarja ja Jõgeva õpilaste seas populaarsed.

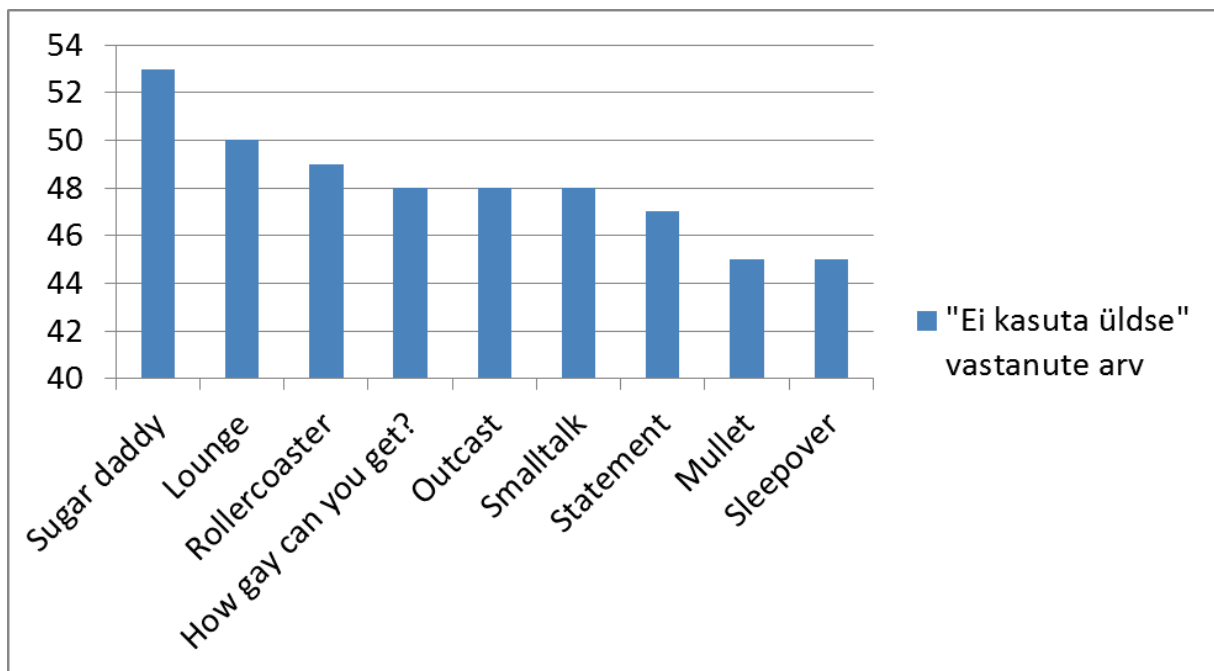
Väike-Maarja õpilased kasutavad pakututest kõige vähem järgmisi väljendeid: *slogan statement, lounge, stand-up-comedy, mullet, outcast, zombie*.

Jõgeva noored kasutavad vähem järgmisi väljendeid: *sugar daddy, lounge, rollcoaster, How gay can you get?, outcast, smalltalk, statement, mullet, sleepover*.

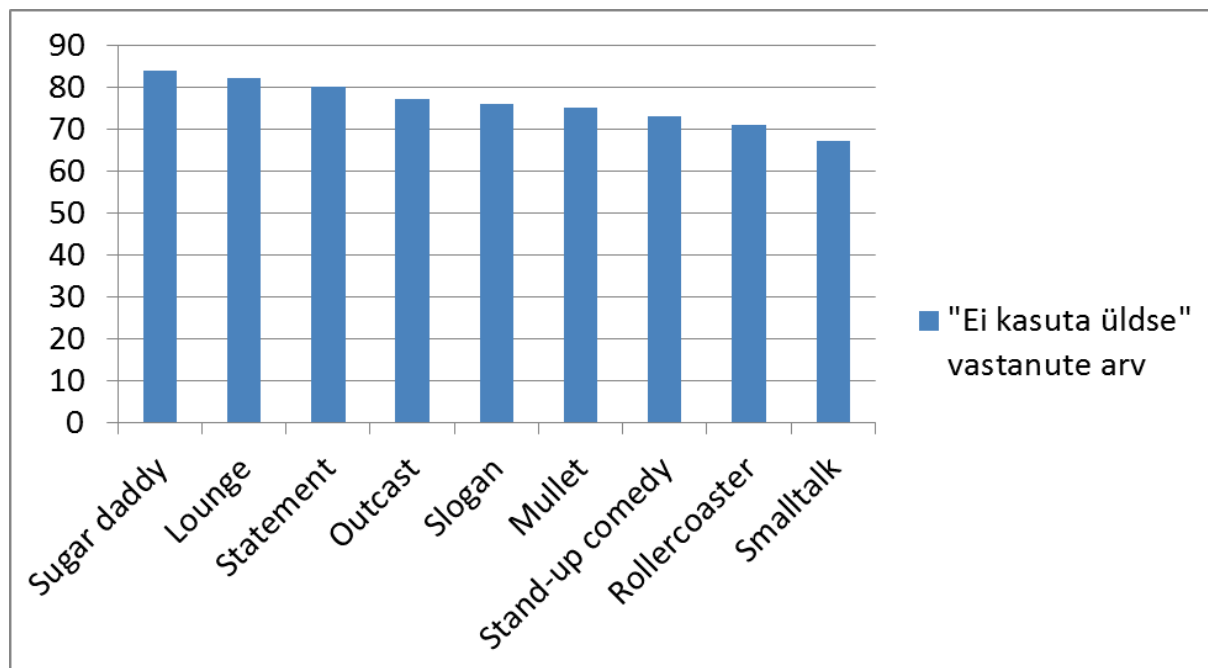
Kahe kooli küsitlustulemusi kokku võttes sain antud valikust kõige ebapopulaarsemateks järgmised väljendid: *sugar daddy lounge ` statement, outcast, sogan, mullet, stand-up-comedy ` ,rollercouster ` ja smalltalk*.

Joonis 4. Kõige harvem esinevad sõnad VMG õpilaste kõnekeeles.

Joonis 5. Kõige harvem esinevad tsitaatsõnad JG õpilaste kõnekeeles.

Joonis 6. Kõige harvem esinevad tsitaatsõnad VMG ja JG õpilaste kõnekeeles.

Eesti noorte kõnekeeles on viimasel ajal üha enam tsitaatsõnu. Minu uurimistöö näitas, et piirkonniti, kooliti, grupiti on sõnakasutus siiski mingil määral erinev – igal kogukonnal oma släng. Aga on ka tsitaatsõnu, mis on väga levinud ja noortekeeles üldkasutatavad.

Loodan, et tsitaatsõnade osa noorte kõnekeeles edaspidi siiski väheneb, et eesti keel areneb ja uueneb ja saame hakkama omasõnadega.